

Dil, K. (2015). Sosyoloji bölümü öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerileri, *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 30. Sayı, 2015/1, 317-332.

Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları Ve Çalışma Becerileri

Kemal Dil*

Özet: Bu araştırmada sosyoloji bölümü öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerileri ile yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik başarı algıları arasındaki ilişki de incelenmiştir. Betimsel araştırma deseninde yürütülmüş olan bu çalışma bir üniversitenin sosyoloji bölümündeki 278 öğrenci ile tamamlanmıştır. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren 4 soruluk anket ile Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Ölçeği (ÖYÇBÖ) kullanılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından SPSS 15 programında sayı, yüzde, t- testi, ANOVA ve korelasyon analizi istatistikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, sosyoloji öğrencilerinin ÖYÇBÖ'nün "stratejik ve derinlemesine öğrenme" yaklaşımını "yüzeysel- öğrenme yaklaşımına" göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek oranda tercih ettiklerini göstermiştir. Ayrıca öğrencileri cinsiyet, sınıf ve akademik başarı algılarına göre ÖYÇBÖ puanları da incelenmiş olup, değişkenler arasındaki ilişkiler makalede tartışılmıştır

Anahtar sözcükler: Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri; Sosyoloji, Sosyoloji Öğrencileri

Undergraduate Sociology Students' Approaches To Learning And Study Skills

Abstract: This study determined approaches to learning and study skills of undergraduate students in sociology. In addition, this research attempted to investigate whether or not there was any correlation in students' approaches to learning in regards to age, gender, grade, perceived academic achievement. 278 undergraduate sociology's students participated in this descriptive study. The datas were gathered through the administration of The Approaches and Study Skills Inventory for Students (ASSIST) by the researcher. Datas were evaluated by numbers, percentages, means, standard deviations, ANOVA, pearson's moment correlation coefficient and t- test. .Some of the basic findings of the study could be outlined as follows: students of departments of sociology preferred deep and strategic learning approaches significantly higher than surface learning approach. In addition, The ASSIST scores of students according to their sex, grade and perception of academic achievement were examined and discussed in this paper.

Keyword: Approaches to learning and study skills, sociology, sociology students

---

* Yrd. Doç. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, kemaldil@hotmail.com; kemaldil@yahoo.com

Giriş

Ortaya konulduğundan bu yana, sosyoloji disiplini hakkında, ulusal ve ulus-ötesi akademik çevrelerde farklı boyutlarda tartışmaların olduğunu literatür üzerinden görmek mümkündür (Wallerstein, 1997; Mills, 2000; Bauman; 1998; Fichter, 1994; Horkheimer ve Adorno, 2011; Mendras, 2009; Özdemir, 2003a; Özdemir, 2003b; Sezer, 1979; Sezer, 2011; Cangızbay; 2011; Kaçmazoğlu, 2002). Daha çok ontolojik boyutta olduğu biçiminde ileri sürülen bu tartışmalara (Özdemir, 2003a), bir bilimsel disiplin olarak yer aldığı üniversite düzeyindeki öğretim ve öğrenim pratikleri kapsamındaki tartışmalar da katılmıştır (Game ve Metcalfe, 1999). Bugün Türkiye’de sayıları hızla artan sosyoloji bölümlerinin bireyden gruba ve topluma, yapı, kurum ve işlevlerinden toplumsal değişimlere, değerler, normlar, geleneklerden rollere ve statülere vb. toplumdaki geniş ilgi alanlarına yönelik temel iddiaları (YÖK, 2014) göz önüne alınırsa, bu tartışmaları görmezlikten gelmek mümkün görülmemektedir. Literatürde, sosyolojinin bu geniş ilgi alanına yönelik iddialarına ne derecede ulaşabildiğine yönelik ulusal düzeyde doğrudan pek fazla çalışma gözükmemektedir. Fakat yine de farklı bilim alanlarında “eğitimde etkili öğrenme” kavramsallaştırması çerçevesinde çalışmalar mevcuttur (Senemoğlu, 2010; Deryakulu 2004; Erdamar (Koç), 2010; Senemoğlu, 2011; Tümkaya, 2006; Ozan ve ark., 2012; Ozan ve Çiftçi, 2013; Ak, 2008; Bay ve ark., 2005; Gürten ve ark., 2013; İlhan ve ark., 2013). Temelde alanın beklentilerine cevap verecek düzeyde öğrencilerde bir öğrenme etkinliği olması beklentisi üzerinden anlam bulan etkili öğrenme, farklı çalışmalarla bu beklentinin gerçekleşmesinde etkili olan faktörlere dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda Senemoğlu (2010), öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçlerinde sorumluluk almalarının etkili öğrenme etkinliğinin gerçekleşmesi için önem arz ettiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte, öğrencilerin içinde yetiştiği aile, okul, akran gruplarının vb. sosyal ve kültürel çevrelerinin, bu çevrelerde oluşturduğu ilişkilerinin de etkili öğrenmede rol oynadığı başka araştırmalarla belirtilmiştir (Bay ve ark. 2005; Gürten ve ark. 2013; Ekinci, 2009). Ayrıca etkili öğrenme ile öğrencilerin tutumları, ilgileri, inançları, öz-düzenlemeleri, öz-yeterlilikleri, motivasyonları ve akademik başarı düzeyleri gibi bireysel özellikler arasında da sıkı bir ilişkinin olduğu çalışmalarla ortaya konulmuştur (Bay ve ark. 2005; Gürten ve ark. 2013; Senemoğlu, 2010; Ak, 2008). Etkili öğrenmeye etkinliğine toplumsal ve bireysel faktörler üzerinden yaklaşan bu çalışmaların yanında, öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerileri üzerinden yaklaşan çalışmalar da olmuştur (Senemoğlu, 2011; Ozan ve ark., 2012; Ozan ve Çiftçi, 2013; Ak, 2008). İlk kez öğrenme sonucunda öğrencilerin öğrenme düzeylerindeki farklılıklarını açıklamak üzere Ference Marton ve Roger Saljö (1976) tarafından yapılan bir deneysel çalışmada *öğrenme yaklaşımı* kavramı

kullanılmıştır (F. Marton ve ark., 1997 içinde). Öğrencilerin öğrenme güdülenimlerini ve en uygun stratejileri kullanmalarını açıklamaya işaret eden *öğrenme yaklaşımı* kavramı, Marton ve Saljö (1976) tarafından iki alt öğrenme yaklaşımıyla anlam bulmuştur. Bunlardan biri derinlemesine öğrenme yaklaşımı, diğeri ise yüzeysel öğrenme yaklaşımıdır. İlk olarak, Marton ve Saljö'ye göre (1976) derinlemesine öğrenme yaklaşımının dört temel niteliği var. Onlara göre eğer bir öğrenci (1) konuları ve/veya materyalleri anlamak için aktif bir biçimde araştırıyorsa, (2) dayanak gösteriyor, sorguluyor ve değerlendirme yapıyorsa, (3) konu ve materyallerin içeriğine eleştirel yaklaşıyorsa, (4) geniş bir bakış açısına sahipse ve bu niteliğiyle fikirler arasında ilişki kurabiliyorsa bu öğrenci derinlemesine öğrenme yaklaşımı kullanıyor demektir (Marton ve Saljö, 1976, s. 41,42; Lublin, 2003, s. 3; Ak, 2008, s. 699; Ozan ve Çiftçi, 2013, s. 56). İkinci olarak, Marton ve Saljö'ye göre (1976), yüzeysel öğrenme yaklaşımının ise yedi tane ayırt edici niteliği var. Bu kapsamda bir öğrenci öğrenme etkinliğini, (1) daha önce öğrendiğini tekrar öğrenmek için yapıyorsa, (2) (sınav) değerlendirmeleri için ezberlemek için yapıyorsa, (3) öğrenme için (ezberlemeyi kolaylaştıracak kendilerine göre bir yol) oluşturuyorlarsa, (4) yüzeysel bir görüş içindeyse ve (öz yerine) detaylara yoğunlaşıyorsa, (5) örneklerden çıkarılacak prensipleri ayırt etmede başarısız oluyorsa, (6) sadece dersin materyallerine sıkı sıkıya bağlı kalma eğilimdeyse, (7) başarısız olma korkusuyla kendisini motive ediyorsa bu öğrenci yüzeysel öğrenme yaklaşımı kullanıyor demektir (Marton ve Saljö, 1976, s. 45-57; Lublin, 2003, s. 4; Ak, 2008, s. 699; Senemoğlu, 2010; Ozan ve Çiftçi, 2013, s. 57). *Öğrenme yaklaşımı* kavramına bir katkı da John Burville Biggs (1987) yapmıştır. İngilizce orijinaline bağlı olarak *başarma yaklaşımı* olarak çevrilen fakat yaygın kullanımıyla stratejik öğrenme yaklaşımı olarak literatüre yerleşen bu öğrenme yaklaşımı öğrencinin beklentilerine cevap verecek biçimde bazen yüzeysel öğrenme yaklaşımı bazen de derinlemesine öğrenme yaklaşımı niteliklerine benzer nitelikler taşımaktadır (Lublin, 2003, s. 4; Ak, 2008, s. 699; Senemoğlu, 2010; Ozan ve Çiftçi, 2013, s. 57). Biggs'e göre (1987), bir öğrenci öğrenme etkinliğini, (1) yüksek notlar almak için yapıyorsa, (2) zaman planlamasını ve çalışma temposunu en yüksek performansı ortaya koymak için organize ediyorsa, (3) ders çalışma için koşulların ve materyallerin uygun olduğundan emin olma davranışı gösteriyorsa, (4) (sınavda) çıkabilecek soruları tahmin etmek için önce yapılmış sınav sorularından faydalanıyorsa, (5) derslerde/materyallerde kullanılan şemalar hakkındaki ipuçlarından hareket ediyorsa, bu öğrenci stratejik öğrenme yaklaşımı kullanıyor demektir (Biggs, 1987); Lublin, 2003, s. 4; Ak, 2008, s. 699; Senemoğlu, 2010; Ozan ve Çiftçi, 2013, s. 57).

Görüldüğü üzere Türkiye'de olduğu gibi yurt dışında da farklı bilim alanlarında konuyla ilgili yapılmış oldukça fazla araştırma bulunmaktadır (Marton

and Saljö, 1976; Cotton, 1976; Biggs, 1987; Lublin, 2003; Byrne et al., 2009; Zimmerman et al., 1996; Tait et al., 1998). Fakat etkili öğrenme kapsamında öğrenme yaklaşımları kavramsallaştırmaları temelinde Türkiye’de doğrudan sosyoloji öğrencileri üzerinde yapılmış araştırma yeterli değildir. Bu nedenle, bu çalışma sonuçlarının, sosyoloji öğrencilerinin öğrenme ve çalışma becerilerini etkileyen bireysel faktörlerin aydınlatılmasına veri kaynağı oluşturabileceği ve onların sosyoloji alan bilgilerini geliştirmeye katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Yöntem

Bu araştırma, üç temel soru çerçevesinde betimleyici bir analiz yapmayı amaçlamıştır. (1) Sosyoloji öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre ÖYÇBÖ puanları arasında farklılık var mıdır? (2) Sosyoloji öğrencilerinin yaş ve cinsiyetlerine göre ÖYÇBÖ puanları arasında farklılık var mıdır? (3) Sosyoloji öğrencilerinin algıladıkları akademik başarı düzeyi ile ÖYÇBÖ puanları arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın evrenini, 2012–2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir üniversitenin edebiyat fakültesi sosyoloji bölümündeki tüm öğrenciler (N:293) oluşturmuştur. Araştırmada ayrıca örneklem seçimine gidilmemiş; araştırma, katılımı kabul eden, veri toplama araçlarını eksiksiz tamamlayan 278 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma yapılan kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıf dağılımları sayı ve yüzde olarak aşağıdaki tanımlayıcı tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Dağılımları

		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	227	81,7
	Erkek	51	18,3
Yaş	17-19	27	9,7
	20-22	185	66,5
	23+	66	23,8
Sınıf	1. Sınıf	98	35,3
	2. Sınıf	76	27,3
	3. Sınıf	64	23
	4. Sınıf	40	14,4
Toplam		278	100

Bu araştırmada öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını ve çalışma becerilerini belirlemek üzere veri toplama aracı olarak Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Ölçeği (Approaches and Study Skills Inventory for Students: ASSIST) kullanılmıştır. Marton & Saljo (1997) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçek, Tait, H., Entwistle, N. J., & McCune, V. (1998) tarafından revize edilmiştir. Türkçeye uyarlaması ise Senemoğlu (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlık katsayılarına bakılarak hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri 0.91 olarak bulunmuştur. Ölçek 5'li likert tipinde toplam 67 maddeyi içermektedir. Ölçeğin dört bölümü bulunmaktadır. Birinci bölüm, öğrencilerin "öğrenme" kavramı hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik 6 maddeyi içermektedir. İkinci bölüm, 52 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar 4- 5 maddeden oluşan; "derin, stratejik ve yüzeysel-ilgisiz" olmak üzere 3 çeşit öğrenme yaklaşımı ve çalışma becerisini yordamaktadır. *Derinlemesine öğrenme* yaklaşımındaki alt boyutlar; anlam arama, ilgili düşünceler bulma, kanıt kullanma ve düşünce ilişkisi; *Stratejik öğrenme* yaklaşımındaki alt boyutlar ise, organize çalışma, zaman yönetimi, isteklerin yönetiminde uyanıklık, ulaşma ve etkililiği izleme; *Yüzeysel-ilgisiz öğrenme* yaklaşımının ise, amaç eksikliği, ilgisiz ezberleme, müfredata bağlı olmama ve başarısızlık korkusunu ölçen maddeleri kapsamaktadır. Üçüncü bölüm, farklı türlerdeki dersler ve öğretimine yönelik tercihler (ders yürütme şekli, ders notları, kitap ve sınav şekli vb..) konusundaki öğrencilerin yönelimlerini belirlemeyi amaçlayan 8 maddeden oluşmaktadır. Dördüncü bölüm, öğrencilerin bu güne kadarki tüm akademik çalışmalarında kendi başarısını nasıl algıladığını belirlemeye yönelik bir maddeyi içermektedir. Ölçeğin bu çalışmadaki Cronbach's Alpha katsayıları; derin öğrenme alt boyutu için 0.86, stratejik öğrenme için; 0.88, yüzeysel öğrenme için ise 0.70 olmak üzere toplam için ise 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçme aracının çalışmada kullanılabilmesi için gerekli yazılı izin 4 Ocak 2013 tarihinde elektronik posta yolu ile ilgili öğretim üyesinden alınmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçek toplam 293 öğrenciden 288'ine uygulanmıştır. Uygun biçimde doldurulmayan 10 öğrenciye ait veriler uygulamadan çıkarılmış ve toplam 278 öğrenciye ilişkin veriler değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel tekniklerde; öğrencilerin öğrenme yaklaşımı ve çalışma becerileri ortalama puanları ve standart sapmalarla betimlenmiştir. Öğrenme yaklaşımları toplam ortalama puanlarının değişkenlere (yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve algılanan akademik başarı) göre karşılaştırılmasında, ikiden fazla olması durumunda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Her bir öğrenme yaklaşımına ilişkin ortalama puanların karşılaştırılmasında iki değişken olması durumunda t-testi kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını tercih etme düzeyleri ile "öğrenme kavramı"

hakkındaki görüşleri ve başarı düzeyleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Tablo 2. Öğrencilerin Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Ölçeği Puan Ortalamaları

Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Alt Boyutları				
Derin Öğrenme	Stratejik Öğrenme	Yüzeysel Öğrenme	F	p
X ±SS	X±SS	X±SS		
58,74±9,81	71,78±12,20	49,83±8,99	F:126,330**	p:0.000

Tablo 2’de Öğrencilerinin öğrenme yaklaşımlarına ilişkin toplam ortalama puanları ve standart sapmaları yer almaktadır. Tabloya bakıldığında, öğrencilerin derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımlarına ilişkin ortalamalarının (58,74) orta puanın (54,00) üstünde, yüzeysel öğrenme yaklaşımına ilişkin ortalamalarının (49,83) ise orta puanın altında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ÖYÇBÖ’nün “stratejik öğrenme ve derinlemesine öğrenme” alt boyutu puanlarının, “yüzeysel öğrenme yaklaşımları” alt boyutu puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir (**p:0.000**)

Tablo 2’deki puan ortalamaları, öğrencilerin derinlemesine öğrenme yaklaşımından ziyade, “stratejik öğrenme” yaklaşımını daha çok tercih ettikleri, yüzeysel öğrenme yaklaşımını ise anlamlı düzeyde olacak biçimde kullanmadıklarını düşündürmüştür. Literatür incelendiğinde Ozan ve Çiftçi’nin (2013) eğitim fakültesinin fen ve sosyal alanlarına devam eden öğrencilerin öğrenme yaklaşımları tercihlerine ve öğrenmeye ilişkin algılarının incelenmesine yönelik çalışmalarında ÖYÇBÖ’yü kullanarak elde ettikleri bulgu ile paralellik taşımıştır. Çalışmada stratejik öğrenme yaklaşımının derinlemesine öğrenme yaklaşımına kıyasla daha yüksek çıkması, öğrencilerin ders çalışmalarında başarı notunu öncelikli görmelerine dayandırılmıştır. Bu bulgu Ozan ve Çiftçi’nin (2013) çalışmasıyla da paralellik göstermiştir. Ozan ve arkadaşlarının (2012) Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği Programlarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde aynı ölçeği kullanarak, onların öğrenme yaklaşım tercih düzeylerine ilişkin bulguda ise, yüzeysel öğrenme yaklaşımı tercihinin diğerlerine oranla düşük olmasına karşın, her üç öğrenme yaklaşımının da anlamlı bir biçimde tercih edildiği belirtilmiştir. Bunun yanında, okul öncesi

ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları tercihleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ozan ve arkadaşları (2012) bu bulguyu, okul öncesi ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ilköğretim bölümü içerisinde yer alan program benzerliklerine dayandırmışlardır. Bu bulgunun beklenen bir sonuç olduğu belirtilmiştir. Öğrenme yaklaşımları konusuyla ilişkilendirilen bir diğer çalışma ise Ekinci'nin (2009) Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin farklı bölümlerindeki öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmadır. Çalışmasında Ekinci'nin (2009) öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını tercih düzeylerine ilişkin karşılaştırmalı olarak ortaya koyduğu bulgularda, güzel sanatlar alanı öğrencilerinin derinlemesine öğrenme yaklaşımı puanları ile sosyal, fen ve sağlık bilimleri alanlarındaki öğrencilerin derinlemesine öğrenme yaklaşımları ortalama puanları arasında anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bulguda, diğer alanlara oranla güzel sanatlar alanı öğrencilerinin derinlemesine öğrenme yaklaşımını daha çok tercih ettikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca, Ekinci'nin çalışmasında (2009), sosyal bilimler öğrencilerinin ise fen ve sağlık alanlarındaki öğrencilere oranla derinlemesine öğrenme yaklaşımını daha çok tercih ettikleri bulgulanmıştır. Aynı çalışmada, alanlar arasında, derinlemesine öğrenme yaklaşımını en düşük düzeyde tercih eden alanın sağlık bilimleri alanı saptamıştır. Bununla birlikte derinlemesine öğrenme yaklaşımı hiçbir alanda beklenen düzeyde olmamıştır. Ekinci (2009) bu bulguyu, üniversite eğitiminin yetersizliğiyle açıklamıştır. Öğrencilerin, öğrenme yaklaşımlarını tercih ediş düzeylerini ele alan bir çalışma da Cebeci ve ark. (2013) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada hukuk fakültesi öğrencilerinin öğrenme yaklaşım tercihleri ile tıp fakültesi öğrencilerinin yaklaşımları karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular arasında, derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih etmeleri bakımından hukuk fakültesine devam eden öğrencilerin, tıp fakültesine devam eden öğrencilerden daha fazla derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih ettikleri ortaya konulmuştur. Öğrencilerinin yüzeysel öğrenme yaklaşımına oranla, derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımlarının yüksekliğine ilişkin bulguların elde edilmesi, sosyal bilimlerde, sosyal olgulara ilişkin bilgi üretiminin sosyal kuramlarla ve farklı görüşlerle eleştirel bir biçimde ilişkilendirilerek yorumlanmasına yönelik öğretim ortamlarının etkili olduğunu düşündürmüştür. Bununla birlikte, etkili bir sosyolojik öğrenim sürecinden geçen bir sosyoloji öğrencisinden beklentiler (Tekil toplumsal olaylar ile sosyal teoriler arasında ilişki kurma becerisini edinir ve geliştirir. Toplumsal olayları ve olguları teorik olarak anlama, açıklama ve yorumlama becerisini kazanır. Tarihsel olaylar ve olgular ile güncel sosyolojik olaylar ve durumlar arasında bağlantı kurar. Sosyoloji literatürü ve sosyolojik bilgi kapasitesini artırır. Sosyolojik düşünme becerisini edinir ve geliştirir. Eleştirel düşünme becerisi ve disiplinler arası bakış açısı edinir. Kendi başına sosyolojik araştırma yapabileceği

becerisi ve özgüvenine sahip olur.) dikkate alındığında, bu öğrencinin ortaya koyması gereken öğrenme yaklaşımının, öncelikli olarak *derinlemesine öğrenme* yaklaşımı olması gerekmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine göre Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Ölçeği Puan Ortalamaları

Cinsiyet	Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Alt Boyutları		
	Derin Öğrenme	Stratejik Öğrenme	Yüzeysel Öğrenme
	X ±SS	X ±SS	X ±SS
Kız (n:227)	58,57±9,78	72,44±12,10	50,05±8,90
Erkek(n:51)	59,50±10,00	68,84±12,34	48,86±9,42
T	t:0.615	t:1.914*	t:0.854
P	p>0.05	p=0.05	p>0.05

Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğrenme yaklaşımlarına ilişkin toplam ortalama puanları yer almaktadır. Buna göre kız öğrenciler lehine ÖY-ÇBÖ'nün stratejik ile yüzeysel öğrenme alt boyutlarının puan ortalamaları açısından farklılık gösterdiği, ancak sadece stratejik öğrenme alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte, kız ve erkek öğrencilerin stratejik öğrenmeyi diğer öğrenme yaklaşımlarından daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu bulgu, kız öğrencilerin yüksek not almaya dayalı başarıya yönelik motivasyonlarının daha yüksek olduklarını düşündürmüştür. Başta öğretmenlik olmak üzere sınavlara dayalı kamu iş alanlarındaki iş güvencesinin erkek öğrencilere oranla kız öğrencilerdeki farklılık düzeyinin daha yüksek olması, bu farklılığın gereği olarak kız öğrencilerin amaca yönelik daha organize olmaları ve zamanlarını daha iyi planlamaları bulguda etkili olduğu düşünülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin öğrenme yaklaşımları tercihleri göz önüne alındığında, kız öğrencilerin stratejik öğrenmeyi erkek öğrencilerden anlamlı bir biçimde daha fazla tercih ettikleri bulgusu Ozan ve Çiftçi'nin (2013) kız ve erkek öğrenciler arasında herhangi bir öğrenme yaklaşımında anlamlı bir farklılığa ulaşılmadığı yönündeki bulguyla uyumsuzdur. Bunun yanında, aday öğretmenlerin öğrenme yaklaşımları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarında Gürten ve arkadaşları (2013), toplumsal cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha çok stratejik ve yüzeysel öğ-

renme yaklaşımını tercih ettiklerini bulgulamışlardır. Bu bulgu aynı değişken temelindeki çalışma bulgusuyla paralellik taşımıştır. Senemoğlu'nun (2011), Türk ve Amerikan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme yaklaşımlarını ve çalışma becerilerini belirlemeye çalıştığı çalışmasında stratejik ve yüzeysel öğrenme yaklaşımlarını tercihleri temelinde kız ve erkek öğrenciler arasındaki anlamlı farklılık olduğunu bulgulamıştır. Bu bulgu da, çalışmamızla paralellik taşımıştır. Hem Senemoğlu (2011) hem de Gürlen ve ark. (2013), stratejik ve yüzeysel yaklaşımın kız öğrenciler tarafından anlamlı düzeyde daha çok tercih edilmesini, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok nota dayalı başarıya önem verdiklerine, bu doğrultuda kendilerini daha iyi organize ettiklerine ve zamanı daha iyi planladıklarına dayandırmıştır. Bu bulgu çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin ÖYÇBÖ puanlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasını gösteren ANOVA sonuçlarına göre ise, derinlemesine öğrenme yaklaşımına ilişkin puanların ortalamalarında (2. sınıf: 61,82, 4.sınıf: 57,52 [F: 4.310, p:0.005]) sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, ancak stratejik öğrenme ve yüzeysel öğrenme yaklaşımına ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmediği saptanmıştır. Derinlemesine öğrenme yaklaşımında ise 2. sınıf lehinde artış olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ÖYÇBÖ puan ortalamalarının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasını gösteren ANOVA sonuçlarına göre ise (derinlemesine F:0.424, p>0.05 stratejik: F:0.143, p>0.05; yüzeysel F:0.446 p>0.05) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırmanın alt amaçlarından bir başkası da sınıf düzeyi değişkenine göre öğrencileri tercih ettikleri öğrenme yaklaşımını belirlemek olmuştur. Bu doğrultuda, derinlemesine öğrenme yaklaşımına ilişkin puanların ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin buldukları sınıf düzeylerine göre aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu, ancak stratejik öğrenme ve yüzeysel öğrenme yaklaşımına ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir. Derinlemesine öğrenme yaklaşımında ise 2. sınıf lehinde artış olduğu tespit edilmiştir. 2. Sınıf lehine derinlemesine öğrenme yaklaşımının yüksek olması, giriş derslerinin yoğunlukla verildiği birinci sınıf sonrasında, ikinci sınıf düzeyinde kendilerini sosyoloji alanına üzerinden bilgi üreticisi olarak motive etmiş olabilecekleri düşündürmüştür. Bu bulgu Senemoğlu'nun (2011), sınıf düzeyi arttıkça derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih düzeyinin de arttığı biçimindeki tespitiyle uyuşmamıştır. Ekinci'nin (2009), çalışmasında, 1. ve 4. sınıfların aldığı ortalama puanlar arasındaki ilişkiye bakıldığında, derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih etmeleri açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olmaması bu konudaki çalışma bulgumuzla örtüşmüştür. Ozan ve Çiftçi (2013), sınıf düzeyi değişkenine göre

öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı biçimindeki çalışmasıyla kısmen paralellik taşımıştır. Öğrencilerin ÖYÇBÖ puan ortalamalarının yaş grupları değişkenine bağlı analizlerinde ise öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını tercihlerinin yaş düzeylerindeki artışla ilişkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Çalışmada elde edilen bu bulgunun, sınıf düzeyinin yüksekliği ile derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih düzeyi arasındaki doğru orantılı literatür beklentisinin uyuşmadığı anlaşılmıştır.

Bununla birlikte öğrencilerin akademik başarı algısı arttıkça derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımlarını anlamlı bir biçimde daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Akademik başarı algısına göre ÖYÇBÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasını gösteren ANOVA sonuçlarına göre ise sadece stratejik yaklaşım boyutunda (akademik başarı algısı çok zayıf:54,25; çok iyi:76,46 F:6,797, p:0.00) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ve akademik başarı algısı yüksek olanlar yönünde ÖYÇBÖ puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin ÖYBÇÖ Puan Ortalamaları İle Akademik Başarı Algıları Arasındaki İlişki

Öğrenme Yaklaşımları ve Çalışma Becerileri Alt Boyutları	Derinlemesine	Stratejik	Yüzeysel	
Akademik Başarı Düzeyi (r)	,155**	,288**	-, 028	**p<. 0.01

Öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerileri alt boyutları ile akademik başarı algı düzeyi arasındaki korelasyon analizinde; akademik başarı ile derinlemesine (r: .155) ve stratejik (r: .288) yaklaşımda ileri düzeyde anlamlı pozitif yönde bir ilişki gözlenirken, yüzeysel (r: -.028) yaklaşımda negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır (p>0.05). Bu sonuç öğrencilerin akademik başarı algısı arttıkça, derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımlarının ve çalışma becerilerinin arttığını, yüzeysel öğrenme becerilerinin ise azaldığını göstermektedir. Bu bulgu, Ekinci'nin (2009) çalışmasında ortaya koyduğu bulgu ile paralellik taşımıştır. Ekici (2009) araştırmasında öğrencilerin derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımları düzeyleri gösteren puanlar ile akademik başarı düzeylerini gösteren puanlar arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu; yüzeysel öğrenme yaklaşımı puanları ile başarı düzeyleri arasında negatif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde belirlenmiştir. Gürten ise çalışmasında (2013) Öğrencilerin kendi

önceliklerine ulaşmayı başarılı olmanın göstergesi olarak gördüklerini ileri sürmüştür. Bu doğrultuda, öğrencilerin akademik başarıları ile derinlemesine ve stratejik yaklaşım düzeyleri arasında ileri ve anlamlı düzeyde pozitif yönde bir ilişki gözlemlenmişken, yüzeysel yaklaşım düzeylerinde negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan zayıf bir ilişki olduğu söylenebilir.

Sonuç

Araştırmanın sonuçlarına göre, sosyoloji bölümü öğrencilerinin stratejik ve derinlemesine öğrenme yaklaşımlarının ve çalışma becerilerinin yüksek olduğu, buna karşın derinlemesine öğrenme yaklaşımının ve çalışma becerilerinin düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilere yönelik akademik beklentinin gerçekleşmediğini göstermiştir.

Öğrenme yaklaşımları ve çalışma becerileri cinsiyet açısından farklılık göstermiştir. Buna göre, erkek öğrencilere oranla kız öğrencilerin stratejik öğrenmeyi daha çok benimsedikleri görülmüştür. Kız öğrencilerin öğretmenlik başta olmak üzere kamu alanında istihdamı öncelikli gördüklerinin, bu doğrultuda gerekli yüksek puanın elde edilmesinin kız öğrencilerde daha belirgin bir biçimde önemsenmesinin bu sonucun oluşmasında etkili olduğu düşünülmüştür.

Sınıf düzeylerine göre bakıldığında, derinlemesine öğrenme yaklaşımının diğer sınıflara oranla en fazla 2. Sınıf öğrencileri tarafından uygulandığı görülmüştür. Sosyoloji birinci sınıftaki giriş derslerinin öğrencilerde oluşturduğu kavram kullanma becerisinin, alana ilişkin bilgi üretiminde öğrencileri motive etmesinin bu sonucun oluşmasında etkili olduğu düşünülmüştür.

Öğrencilerin akademik başarı algısı arttıkça, derinlemesine ve stratejik öğrenme yaklaşımlarının ve çalışma becerilerinin arttığı gözlemlenmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle, sosyolojik bilgi üretimine ve davranışa yönelik sosyoloji öğrencilerine ilişkin akademik beklentinin gerçekleşmesi için;

- Tekil ya da toplumsal olayları anlamada sosyolojik tezinin önemini ve bu doğrultuda kavram kullanımını ön plana çıkaracak araştırma, tartışma, analiz ve sunum gibi uygulamaların derslerin işlenişinde ve değerlendirilmesinde kullanılmasının etkili olacağı,
- Bu sonuçların, başka üniversitelerindeki sosyoloji bölümlerinde de uygulanmasının yanında, özellikle sosyoloji bölümü, 2. Sınıf öğrencileri üzerinde yapılacak nitel ve nicel bir araştırmayla bu çıkarımın sınanmasının gerekli olduğu düşünülmüştür.

Dil, K. (2015). [Extended Abstract] Undergraduate sociology students' approaches to learning and study skills. *Turkish Journal of Sociology*, 2015/1, 3/30, 317-332.

EXTENDED ABSTRACT

Undergraduate Sociology Students' Approaches To Learning And Study Skills

Kemal Dil*

It is possible to see that the debates have been done by national and transnational academic literatures on sociology since it was introduced. These debates have been suggested to be more ontological dimension. The debates about the teaching and learning of a sociological, which is a scientific discipline, have also participated in these discussions at university level. Today in Turkey, the number of departments of sociology has increased rapidly. However, the basic claims (from individual to groups and community, from structures and organizations, functions to social changes, from values, norms, traditions to roles and status, etc.) of sociology on community have also been kept very wide. On this point, it is not possible to ignore the debates on the teaching and learning of a sociology. It doesn't seem to work directly at the national level that sociology has obtained what to extent this wide interests. This study aims to provide data to the literature about sociology within the scope of effective approaches to learning on learning activities in accordance with these ideals. Many studies upcoming to the effective learning issues in terms of social and individual factors, have been done, except for sociology. Some of them are related to the study of students' approaches to learning and study skills. In this context, the first study was done by Ference Marton and Roger Saljo in 1976. These researchers have tried to explain the differences in the learning level of students with an experimental research. The concept of *approach to learning* was expressed by these researchers firstly in that study. Briefly, the researchers have used to describe students' motivations to learning and study skills. There are two approaches to sub-learning in the concept of the approach to learning. One of these is a *deep learning approach*, the other is a *surface learning approach*. First of all, according to Marton and Saljo, there are four basic characteristics of deep learning approach. According to them, it means that if a student (1) seeks to understand the material or the subject actively, (2) interacts vigorously with the content, (3) makes use of evidence, inquiry and evaluation, (4) takes a broad view and relates ideas to one another, he /she uses

---

* Asst. Prof., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Faculty of Letters, Department of Sociology, kemaldil@hotmail.com; kemaldil@yahoo.com

the deep learning approach. Secondly, according to Marton and Saljo, there are seven basic characteristics of surface learning approach. In this context, it means that if a student (1) tries to learn in order to repeat what he/she has learned, (2) memorises information needed for assessments, (3) makes use of rote learning, (4) takes a narrow view and concentrates on detail, (5) fails to distinguish principles from examples, (6) tends to stick closely to the course requirements, (7) are motivated by fear of failure, she or he applies the surface learning approach. A contribution to the concept of approach to learning has been made by John Burville Biggs in 1987. In some studies, this concept of approach to learning was translated from English to Turkish in the meaning of achieving approach or approach to achieving. However, this concept has been established to the literature commonly in the meaning of strategic learning approach. In summary, sometimes, this approach to learning uses the characteristics of deep learning approach, applies the characteristics of surface learning approach in order to meet the students' expectations. According to Biggs, there are five basic characteristics of the strategic learning approach. It means that if a student (1) intends to obtain high grades, (2) organises his/her time and distributes his/her effort to greatest effect, (3) ensures that the conditions and materials for studying which are appropriated, (4) uses previous exam papers to predict questions, (5) alerts to cues about marking schemes, she or he uses the strategic learning approach.

Consequently, when it is considered in the light of these explanations about approaches to learning and study skills, it has been meaningful to use theory and scale of approaches to learning and study skills in terms of obtaining data that will allow lightning individual factors for effecting approaches to learning and study skills of students of department of sociology and developing their sociological knowledge.

In this context, this study determines approaches to learning and study skills of undergraduate students in sociology. In this direction, the following questions have been tried to be answered in research: (1) Are there any differences among ASSIST' points according to level of grade in which students have attended? (2) Are there any differences among ASSIST' points according to their ages and gender? (3) Is there any relationship between level of students' perception of academic achievement and ASSIST' scores? In the light of these questions, this research attempts to investigate whether or not there is any correlation in students' approaches to learning in regards to age, gender, grade, perceived academic achievement. This descriptive study involves 278 undergraduate students which have attended the department of sociology. The data of the study has been gathered through the administration of The Approaches and Study Skills Inventory for Students (ASSIST) by the research-

her. Data was evaluated by numbers, percentages, means, standard deviations, ANOVA, pearson's moment correlation coefficient and t-test.

Some of the basic findings of the study can be opptained in research as follows: students of departments of sociology preferred deep and strategic learning approaches significantly higher than surface learning approach. It was also found that female students of departments of sociology have ASSIST scores significantly higher than the male students. In addition, there is a significant positive relationship between the academic achievement and scores of deep and strategic learning approaches of the students and a negative relationship exists between the academic achievement and scores of surface learning approaches. The students, which attended second grade, had the highest deep learning approaches' scores significantly. However, it was determined that learning approaches and study skills in regards to age groups of students did not show significant differences.

According to the survey, it was seen that the development of students (such as ability to optain the relationship between singular social events and social theories; understanding social events and phenomenons theoretically; getting ability of description and interpretation; establishing a link between historical events and phenomenons and contemporary social events and situations; optaining the sociological thinking skills; gaining critical thinking skills in sociology; etc.). hasn't been realized at the level of desired.

Kaynakça | References

- Bauman, Z. (1998). *Sosyolojik Düşünmek*, A. Yılmaz (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Bay, E., Tuğluk, N.; Gençdoğan B. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Ders Çalışma Becerilerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s. 223-234.
- Biggs, J. B. (1987). Student Approaches to Learning and Studying. *Australian Council for Educational Research*.
- Byrne, M., Flood, B. & Willis. P. (2009). An Inter-Institutional Exploration Of The Learning Approaches of Students Studying Accounting. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, s. 20, 2, 155-167.
- Cangızbay, K. (2011). *Sosyolojiler Değil Sosyoloji*. (4. Basım). Ankara: Ütopya.
- Cebeci, S., Dane, Ş., Kaya, M., Yigitoglu, R.(2013). Medical Students' Approaches To Learning And Study Skills *Procedia - Social And Behavioral Sciences*. S. 93. 732-736.
- Cotton, J. W. (1976). *Models of Learning*, Annu. Rev. Psychol. S. 155-187. 10.06.2014, www.annualreviews.org
- Deryakulu, D.(2004). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Ve Ders Çalışma Stratejileri İle Epistemolojik İnançları Arasındaki İlişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı: 38, s. 55, 230-249.
- Ekinci, N. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları, *Eğitim ve Bilim*, 2009, 34 (151).
- Erdamar (Koç), G. (2010). Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Stratejilerini Etkileyen Bazı Değişkenler, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 38, s. 82-93.
- Fichter, J. (1994). *Sosyoloji Nedir?* (2. Basım). N. Çelebi (Çev.). Ankara: Attila.
- Game, A., ve Metcalfe, A. (1999). *Tutkulu Sosyoloji*. O. Akınhay. (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Gürten E., Turan, S., Senemoğlu, N. (2013). The Relationship Between Learning Approaches of Prospective Teachers and Their Academic Achievement. *Educational Research and Review*. 8:5, s.171-178.
- Horkheimer, M., ve Adorno, T.W. (2011). *Sosyolojik Açılımlar*. M. S. Durgun ve A. Gümüş (Çev.). Ankara: Bilgesu.
- İlhan, M., Çetin, B., Öner M., Yılmaz, F. (2013). Ders Çalışma Becerileri ile Akademik Risk Alma Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon ile İncelenmesi, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 3(2). S. 123-146.
- Kaçmazoğlu, B. (2002). *Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar*. (2. Baskı). İstanbul: Birey.
- Lublin, J. (2003). *Deep, Surface and Strategic Approaches to Learning*. 10.06.2014, http://www2.warwick.ac.uk/services/ldc/development/pga/introtandl/resources/2a_deep_surfacestrategic_approaches_to_learning.pdf
- Marton, F., & R. (1997). Approaches to learning, in F. Marton, D. Hounsell & N. Entwistle (Eds.), *The Experience of Learning, Implications of Teaching and Studying in Higher Education*. Edinburgh: Scottish Academic Press, s. 39-58.

- Mendras, H. (2008). *Sosyolojinin İlkeleri*. (1. Baskı). B. Yılmaz (Çev.). İstanbul: İletişim.
- Mills, C.W. (2000). *Toplumbilimsel Düşün*, Ü. Oskay (Çev.). İstanbul: DER.
- Ozan, C., Köse, E. & Gündoğdu, K. (2012). Okul Öncesi Ve Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımlarının İncelenmesi, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research*, 2 (2), s. 75–92.
- Ozan, C., ve Çiftçi, M. (2013). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları Tercihleri ve Öğrenmeye İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3 (1), s. 55-66.
- Özdemir, M. Ç. (2003a). *Sorgulanan Sosyoloji*. Ankara: Eylül.
- Özdemir, M. Ç. (2003b). *Sosyoloji ve Geleceği*. Ankara: Eylül.
- Senemoğlu, N. (2010). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: *Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Senemoğlu, N. (2011). College of Education Students' Approaches to Learning and Study Skills. *Education and Science*, 36 (160), s. 65-80.
- Sezer, B. (1979). *Türk Sosyolojisinin Ana Sorunları*. İstanbul: Sümer Kitapevi.
- Tait, H., Entwistle, N. J., & McCune, V. (1998). ASSIST: A Reconceptualisation Of The Approaches To Studying Inventory. In C. Rust (Ed.) *Improving Students As Learners*. Oxford: Oxford Brookes University, The Oxford Centre for Staff and Learning Development.
- Tümekaya, S., Bal, L. (2006). Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 15, Sayı 2, s. 313-326
- Wallerstein, I. (1997). *Sosyal Bilimleri Düşünmemek*, T. Doğan (Çev.). İstanbul: Avesta Yayınları
- YÖK (2014). *Üniversiteler*. 07.10.2014,
<http://yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz;jsessionid=5CB8CDD25718C7D-BF365EEE2AA6D2D60>
- Zimmerman, B.J., Bonner S. & Kovach R. (1996). *Developing Self-Regulated Learners, Beyond Achievement To Self-Efficacy*. Washington: American Psychological Association.